

Dejan Đukić*

ZAŠTITA PODATAKA O LIČNOSTI SA OSVRTOM NA NOVO ZAKONODAVSTVO EVROPSKE UNIJE U OVOJ OBLASTI

Apstrakt: U sklopu brojnih afera i kršenja privatnosti brojnih globalnih korisnika, pitanje zaštite privatnosti sve više dobija na značaju. Saglasno tome, pristupili smo analizi aktuelnosti u vezi s ovim pitanjem. U ovom radu najpre dajemo određene osnovne premise u pogledu ovih prava, potom analiziramo mehanizme njihove zaštite, da bismo se na kraju zadržali na novom evropskom zakonodavstvu. Opšta uredba EU o zaštiti podataka o ličnosti (GDPR) donosi brojne novine u ovoj oblasti. Budući da domašaj ove uredbe prevazilazi obim ovog rada, u analizi smo se zadržali na pitanjima koja su privukla najveću pažnju struke, ali i subjekata koji će neposredno primenjivati ovaj propis. Kao jedno od pitanja koje se posebno izdvaja jeste pravo na brisanje (*Right to be forgotten*),¹ koje uz poboljšanje efikasnosti zaštite ličnih podataka preti da ozbiljno promeni internet kakav znamo.

Ključne reči: zaštita podataka o ličnosti, privatnost, pravo na brisanje, Opšta uredba EU o zaštiti podataka o ličnosti (The General Data Protection Regulation /GDPR/), Evropska unija.

1. ZNAČAJ PRIVATNOSTI KAO PREDMETA PRAVNE ZAŠTITE

Pravo na poštovanje privatnog života podrazumeva da svako može da ustanovi pojedine aspekte svog identiteta. Pristup informacijama o tim aspektima značajan je zbog njihove formativne uloge u izgradnji ličnosti

* Rukovodilac Sektora za opšte i pravne poslove u Fondaciji „Registar nacionalnog internet domena Srbije”
e-mail: dejan.djukic@rnids.rs

1 *Right to be forgotten* je naziv ovog instituta u Uredbi. U nedostatku boljeg prevoda, za potrebe ovog rada koristićemo pojam „pravo na brisanje”, a za slično rešenje se opredelio i Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti prilikom izrade Modela zakona o zaštiti podataka o ličnosti koji se oslanja na Opštu uredbu o zaštiti podataka o ličnosti (<http://www.poverenik.org.rs/sr/2017-03-06-09-09-59.html>, 19. 04. 2017).

čovaka.² U vreme vrlo dinamičnih komunikacija, pitanje zaštite podataka o личности dobija na posebnom značaju. Podela životnih sfera na javnu i privatnu nije dovoljno precizna da bi se pouzdano znala granica do koje se može zalaziti u nečiju privatnost, kao skup različitog stepenovanja ispoljenosti čovekove ličnosti.³

Intima, kao deo ovog prava, podrazumeva skup privatnih obeležja čoveka, njegovih postupaka i podataka o njemu. Narušavanje privatnosti predstavlja ulazak u intimu pojedinca protiv njegove volje, kao i objavljivanje njegovih podataka.⁴ Svedoci smo masovne prismotre nad velikim brojem građana u Americi, a sve pod plaštom borbe protiv terorizma. Međutim, države ne smeju, ni u ime borbe protiv terorizma, primenjivati sve mere koje njihovi organi smatraju celishodnim.⁵ Svrha projekta masovnog nadzora, nametnutog od strane NSA,⁶ jeste borba protiv terorizma i za bezbednost kao osnovnu vrednost u svakom društvu koju treba smatrati važnijom od privatnosti. Međutim, pitanje koje se javlja u svetlu otkrića najvećeg globalnog uzbunjivača Edvarda Snoudena⁷ jeste da li je zaista potrebno opredeljavati se između privatnosti i bezbednosti?⁸

Prava privatnosti štite suverenu privatnu sferu života pojedinca i omogućavaju mu da živi i razvija se bez proizvoljnih mešanja države i drugih lica.⁹ Ideja o ličnim pravima i njihovoj zaštiti proizlazi iz shvatanja o postojanju univerzalnih vrednosti, prostorno i vremenski neuslovljenih, koje pripadaju svakom pojedincu kao ljudskom biću, i stara je gotovo kao i čovečanstvo.¹⁰ Nasrtaji na čovekov intimni život su konstantni: oni ne dolaze samo od države već i od moćnih društvenih činilaca. Savremeni razvoj nauke i tehnologije otvara ranije neslućene mogućnosti zadiranja

2 Gajin, S., 2012, *Ljudska prava, pravno-sistemska okvir*, Beograd, Pravni fakultet Univerziteta Union, str. 66.

3 Popesku, D., 2016, Zaštita prava privatnosti i njegove sfere, *Strani pravni život*, 1, str. 77.

4 Dimitrijević, V., Popović, D., Papić, T., Petrović, V., 2007, *Međunarodno pravo ljudskih prava*, Beograd, str. 206.

5 Dimitrijević, V., Popović, D., Papić, T., Petrović, V., 2007, str. 206.

6 Državna bezbednosna agencija (NSA), engl. National Security Agency, smatra se najvećom američkom vladinom obaveštajnom agencijom.

7 Snowden disclosures helped reduce use of Patriot Act provision to acquire email records, *The Guardian*, (<https://www.theguardian.com/us-news/2016/sep/29/edward-snowden-disclosures-patriot-act-fisa-court>, 11. 10. 2016).

8 Stepanović, I., 2015, Preventing Terrorism Or Eliminating Privacy? Rethinking Mass Surveillance After Snowden Revelations, *Strani pravni život*, 4, str. 239–240.

9 Dimitrijević, V., Popović, D., Papić, T., Petrović, V., 2007, str. 202.

10 Simonović, I., Lazić, M., 2014, Građanskopravna zaštita prava ličnosti, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, 68, str. 270.

u najintimnije delove čovekovog života.¹¹ U pravo na poštovanje privatnog života na prvom mestu svrstava se sloboda od neželjenog publiciteta, odnosno sloboda pojedinca da određene aspekte svojih aktivnosti ili egzistencije sačuva kao privatne od drugih ljudi.¹² Pojedincu se ostavlja na volju da odluči o tome da li želi da neke od zaštićenih vrednosti iz domena svoje privatnosti izloži saznanjima drugih ili najšire javnosti.¹³

Prema analizi koju je objavila Nacionalna uprava za telekomunikacije i informacije (NTIA),¹⁴ koja je deo američkog ministarstva trgovine, navedeni su zabrinjavajući podaci u vezi sa poverenjem korisnika u to koliko su njihovi podaci zaštićeni na Internetu. Preko ove globalne mreže korisnici šalju i čuvaju lične, zdravstvene podatke, poslovnu komunikaciju i intimnu komunikaciju. Analiza pokazuje da neovlašćeno presretanje podataka, sigurnosni incidenti i povreda privatnosti postaju sve učestaliji, te Amerikanci postaju sve više zabrinuti u pogledu sigurnosti na Internetu i ograničavaju svoje prisustvo na ovoj mreži.¹⁵ Države ne mogu ni u ime borbe protiv terorizma primenjivati sve mere koje njihovi organi smatraju celishodnim.¹⁶

2. PRAVNA ZAŠTITA PRIVATNOSTI

Kada govorimo o zaštiti privatnosti, podrazumevamo zaštitu koja se odvija na više koloseka. Tu spada ustavnopravna, upravna, međunarodnopravna, građanskopravna i krivičnopravna zaštita.

Ustavna zaštita podrazumeva zaštitu ovih prava na nivou najvišeg pravnog akta, kojim se ovim pravima daje značaj ljudskog prava. Tako Ustav Srbije u okviru dela o ljudskim i manjinskim pravima i slobodama propisuje da je zajemčena zaštita podataka o ličnosti. Dalje se navodi da se prikupljanje, držanje, obrada i korišćenje podataka o ličnosti uređuju zakonom. Ustavom garantovana prava i osnovne slobode (ljudska prava i slobode) treba da su ustavna garancija zaštite pojedinca od vlasti i njenog neopravdanog zadiranja u sferu garantovane mu slobode.¹⁷

---

11 Dimitrijević, V., Popović, D., Papić, T., Petrović, V., 2007.

12 Gajin, S., 2012, str. 57.

13 Milosavljević, B., Popović, D., 2015, *Ustavno pravo*, Beograd, str. 155.

14 Veb prezentacija NTIA (<https://www.ntia.doc.gov/>).

15 Analiza NTIA-e „Lack of Trust in Internet Privacy and Security May Deter Economic and Other Online Activities” (<https://www.ntia.doc.gov/blog/2016/lack-trust-in-internet-privacy-and-security-may-deter-economic-and-other-online-activities>, 15. 10. 2016).

16 Dimitrijević, V., Popović, D., Papić, T., Petrović, V., 2007, str. 206.

17 Simonović, I., Lazić, M., 2014, str. 271.

Upravnoppravna zaštita ličnih podataka je uređena kod nas Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.¹⁸ Ovim zakonom su uređeni uslovi za prikupljanje i obradu podataka o ličnosti, prava lica i zaštita prava lica čiji se podaci prikupljaju i obrađuju, ograničenja zaštite podataka o ličnosti, postupak pred nadležnim organom za zaštitu podataka o ličnosti, obezbeđenje podataka, evidencija, iznošenje podataka iz Republike Srbije i nadzor nad izvršavanjem ovog zakona. Poslove zaštite podataka o ličnosti obavlja Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, kao samostalan državni organ, nezavisan u vršenju svoje nadležnosti.¹⁹

Pored toga, svi međunarodni izvori za zaštitu ljudskih prava garantuju pravo na poštovanje privatnog života. Naime, narušavanje moralnog i fizičkog integriteta, onda kada je manjeg intenziteta pa se ne može podvesti pod kršenje zabrane mučenja, nečovečnog i ponižavajućeg postupanja, može predstavljati narušavanje prava na privatnost.²⁰

Građanskopravna zaštita ovih prava obezbeđuje se kroz institut ličnih prava. Lična prava su subjektivna prava na ličnim dobrima: pravo na život, fizički integritet, zdravlje, psihički integritet, pijetet, dostojanstvo, čast, ugled, privatni život, lik, glas, lične zapise, tajnu sferu, lične podatke, identitet, ime i dr. Nazivaju se i „prava ličnosti“. Najbolji bi bio naziv „prava na ličnim dobrima“, jer su lična dobra objekti ovih prava, a ta dobra pripadaju i onome ko nije ličnost (začetom, a još nerođenom čoveku). Lična dobra su ona dobra koja su najneposrednije i neraskidivo povezana sa licem. Svako lično dobro pripada nekom licu, svaki život je nečiji, svaki lik, svaki glas, svako ime itd.²¹

Ova prava štiti takođe i naš Krivični zakonik, tako članom 146. propisuje krivično delo neovlašćeno prikupljanje ličnih podataka.

Upotreba podataka izvan zakonite svrhe za koje su prikupljeni zabranjena je i kažnjiva. Od te zabrane može se odstupiti samo za potrebe vođenja krivičnog postupka ili zaštite bezbednosti države.²² Pored ovde navedenih slučajeva prikupljanja ličnih podataka, važno je i pomenuti prikupljanje podataka od strane raznih servisa na internetu koje građani svojevremeno koriste i često daju saglasnost za prikupljanje seta raznih podataka, da pritom nisu svesni svih detalja na koje su dali saglasnost. Dodatnu zabrinutost pojačavaju pomenuta otkrića Edvarda Snoudena i saznanje da američke obaveštajne agencije imaju praktično direktan pristup serveri-

18 Zakon o zaštiti podataka o ličnosti – ZPPL, *Sl. glasnik RS*, br. 97/08, 104/09 – dr. zakon, 68/12 – odluka US i 107/12.

19 Član 1. ZPPL.

20 Dimitrijević, V., Popović, D., Papić, T., Petrović, V., 2007, str. 205.

21 Stanković, O., Vodinić, V. V., 1996, *Uvod u građansko pravo*, Beograd, Nomos, str. 120.

22 Milosavljević, B., Popović, D., 2015, str. 156.

ma kompanija (*Google, Facebook, Microsoft, Apple, Yahoo!*) koje poseduju ogroman broj ličnih podataka. Putem softvera PRISM²³ direktno su prikupljeni lični podaci i prepiska velikog broja građana, kako iz SAD, tako i izvan.

3. VAŽEĆI PRAVNI OKVIR EVROPSKE UNIJE U OVOJ OBLASTI

Do početka primene Opšte uredbe EU o zaštiti podataka o ličnosti²⁴ na snazi je Direktiva Evropskog parlamenta i Saveta o zaštiti građana u vezi sa obradom podataka o ličnosti i o slobodnom kretanju takvih podataka.²⁵ Ovaj propis ima dva suštinska cilja – da omogući zaštitu ličnih podataka i slobodan protok ličnih podataka između država članica.²⁶ Direktiva se odnosi na obradu podataka o ličnosti koja se u celini ili delimično obavlja automatskim sredstvima ili na obradu sredstvima koja nisu automatska, a odnosi se na podatke o ličnosti koji čine deo zbirke ili su namenjeni sastavljanju dela zbirke podataka.²⁷ Ovaj propis predstavlja jedan set principa u vezi sa kvalitetom podataka, uključujući i uslove za ispravno i zakonito prikupljanje ličnih podataka, prikupljanje za određene specifične svrhe, srazmeran odnos podataka koji se prikupljaju i svrhe za koju se prikupljaju, kao i vremensku ograničenost čuvanja prikupljenih podataka.²⁸

Na osnovu Direktive, države-članice svojim unutrašnjim propisima preciziraju pitanja koja njom nisu uređena. Drugo poglavlje Direktive propisuje principe kojima treba da se rukovode države-članice prilikom uređivanja ove materije svojim unutrašnjim propisima.²⁹ S tim u vezi, Direktiva uspostavlja principe u pogledu kvaliteta podataka, stoga podaci

---

23 Lee, B. T., 2013, Here's everything we know about PRISM to date, *The Washington Post*, (<https://www.washingtonpost.com/news/wonk/wp/2013/06/12/heres-everything-we-know-about-prism-to-date/>, 16. 10. 2016).

24 The General Data Protection Regulation (GDPR) (Regulation (EU) 2016/679), (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R0679>, 15. 11. 2016).

25 Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31995L0046>, 29. 05. 2017).

26 Voss, G., 2014, Looking at European Union Data Protection Law Reform Through a Different Prism: the Proposed EU General Data Protection Regulation Two Years Later, *Journal of Internet Law*, vol. 17, no. 9.

27 Član 3. stav 1. Direktive.

28 Voss, G., 2014.

29 Članovi 5–21. Direktive.

moraju da budu prikupljeni zakonito i pošteno, kao i za određene, izričite i zakonite namene, podaci se ne smeju dalje obrađivati na način koji je neprimeren tim namenama. Podaci moraju da budu tačni i, po potrebi, ažurirani, kao i da budu čuvani u obliku koji omogućuje identifikaciju lica na koje se odnose, s tim da se ne čuvaju duže nego što je neophodno, i u svrhu za koju su podaci prikupljeni ili za koju su dalje obrađivani.

U pogledu merila zakonitosti obrade podataka, Direktiva propisuje da države-članice obezbeđuju da se podaci o ličnosti mogu obrađivati samo ako postoji nedvosmislen pristanak lica na koje se podaci odnose ili ako je obrada podataka neophodna radi realizacije ili zaključenja ugovora, kao i ako je obrada neophodna radi izvršavanja zakonske obaveze kojoj podleže rukovalac. Što se tiče posebne kategorije obrade podataka, Direktiva propisuje da države-članice zabranjuju obradu podataka o ličnosti koji otkrivaju rasno ili etničko poreklo, političke stavove, verska ili filozofska uverenja, članstvo u sindikatima, kao i obradu podataka koji se odnose na zdravstveno stanje ili seksualni život. Ukoliko se ispune odgovarajući propisani uslovi, obrada ovih podataka je dozvoljena.

Kada su u pitanju informacije koje treba dati licu na koje se podaci odnose, Direktiva obavezuje države-članice da rukovalac ili njegov predstavnik moraju da dostave tom licu obaveštenja u vezi sa identitetom rukovaoca i njegovog predstavnika, svrhu obrade podataka, kao i dodatne informacije poput primaoca ili kategorije primalaca podataka, postojanje prava na pristup podacima i prava na ispravku podataka koji se tog lica tiču. Države-članice jemče svakom licu na koje se podaci odnose pravo da od rukovaoca dobije potvrdu o tome da li se podaci koji se na njega odnose obrađuju i obaveštenje barem o svrsi obrade, kategoriji podataka o kojima je reč, kao i o primaocima ili kategorijama primalaca kojima se ti podaci obelodanjuju.

Direktivom je utvrđena poverljivost obrade podataka, te saglasno tome nijedno lice koje deluje po ovlašćenju rukovaoca ili obrađivača, uključujući tu i samog obrađivača, koji ima pristup podacima o ličnosti, ne sme da obrađuje lične podatke sem prema uputstvima rukovaoca, osim ukoliko mu to ne nalaže zakon.³⁰ Države-članice su obavezne da uspostave nadzorni organ koji je odgovoran za nadzor nad primenom na njenoj teritoriji odredaba koje države-članice usvoje shodno ovoj direktivi. Ti organi deluju potpuno nezavisno u vršenju funkcija koje su im poverene.

Radi konstantnog praćenja i unapređenja predmetne materije, Direktivom je formirana radna grupa za zaštitu pojedinaca u pogledu obrade

---

30 Član 25. Direktive.

podataka o ličnosti.³¹ Grupa ima savetodavni status i nezavisna je u svom radu. Kao delokrug ove radne grupe određeno je da ona razmatra sva pitanja koja se odnose na sprovođenje mera nacionalnog zakonodavstva usvojenih u skladu sa ovom direktivom kako bi doprinela jednoobraznoj primeni takvih mera; da daje Komisiji mišljenje o nivou zaštite u Zajednici i u trećim zemljama; da savetuje Komisiju o svakoj predloženoj izmeni i dopuni Direktive i dr.

U pogledu prenosa podataka, Direktiva određuje da države-članice propisuju da se podaci o ličnosti koji podležu obradi ili je predviđeno da budu obrađeni posle prenosa mogu preneti u treće zemlje samo ako ta treća zemlja osigura odgovarajući nivo zaštite, čime se ne zadire u poštovanje nacionalnih odredaba usvojenih u skladu sa ostalim odredbama ove direktive.

4. NOVINE U EVROPSKOM ZAKONODAVSTVU NA POLJU ZAŠTITE PODATAKA O LIČNOSTI

Zaštita podataka o ličnosti je značajno i aktuelno pitanje savremenog zakonodavstva. U cilju unapređenja ove oblasti EU je donela Opštu uredbu o zaštiti podataka o ličnosti koja počinje da se primenjuje 25. maja 2018. godine. *Ratio legis* Opšte uredbe je da se podigne nivo poverenja korisnika iz Evropske unije u servise informacionog društva, uz zaštitu njihovih fundamentalnih prava.³² Ova uredba će zameniti Direktivu iz 1995, od koje je i daleko obimnija, naime Direktiva ima 34 člana dok Opšta uredba ima 99 članova. S obzirom na to da je u pitanju uredba a ne direktiva, ona će imati direktnu primenu u svim državama članicama EU i neće zahtevati pojedinačno implementiranje kroz nacionalne propise.³³ Direktiva iz 1995. je na određeni način signalizirala pojavu nove generacije standarda zaštite podataka o ličnosti, a koji imaju preko dve decenije snažan uticaj i van Evrope na uspostavljanju standarda zaštite ovih prava.³⁴ Kao velika novina i nešto što zahteva posebnu analizu i stav struke o tome jeste pretenzija primene ove uredbe nezavisno od toga da li se obrada vrši unutar EU i da li rukovalac ima sedište u nekoj od država

---

31 Član 29. Direktive.

32 Voss, G., 2014.

33 Keller, D., The Right Tools: Europe's Intermediary Liability Laws and 2016 General Data Protection Regulation, (<https://ssrn.com/abstract=2914684>, 05. 03. 2017).

34 Greenleaf, G., 2016, International data privacy agreements after GDPR and Schrems, *Privacy Laws & Business International Report*, 139, (<https://ssrn.com/abstract=2764864>, 17. 04. 2017).

članica EU.³⁵ Dakle, da bi se Uredba primenila, dovoljno je da subjekt koji obrađuje podatke ima u svojoj zbirci i podatke koji se odnose na lice koje je državljanin neke od članica EU.

Prema ovoj uredbi, nosioci podataka (tu spadaju: krajnji korisnici, klijenti i zaposleni), između ostalog, imaju pravo da podnesu prigovor ako njihovi lični podaci nisu zaštićeni u skladu sa propisom. Na osnovu toga regulatorna tela EU mogu da odrede i veoma visoke novčane kazne za prekršaje. Način određivanja kazni je u Uredbi vezan za godišnji obrt sredstava kod rukovaoca, što ima za svrhu da demotiviše kompanije da kalkulišu u smislu kršenja propisa i plaćanja određene kazne kasnije, a koja bi sa druge strane bila nadoknađena daleko višim profitom koji bi proizašao iz takve aktivnosti.

Uredbom su utvrđeni principi saglasno kojima se prikupljaju lični podaci,³⁶ te s tim u vezi podaci će se prikupljati zakonito, fer i transparentno, dok podaci prikupljeni u određenu i posebnu svrhu ne smeju biti obrađivani na način koji ne odgovara datoj svrsi. Isto tako, podaci koji se obrađuju treba da budu ograničeni na krug podataka koji su zaista neophodni za datu svrhu. Podaci moraju da budu tačni, a prema potrebi postoji obaveza da se ažuriraju, te netačni podaci treba da budu ažurirani ili obrisani. Vremensko ograničenje čuvanja podataka je takođe povezano sa svrhom, podaci ne smeju da se čuvaju duže nego što je potrebno prema svrsi za koju su prikupljeni. Bezbednost podataka je takođe uspostavljena kao princip, tako će se podaci obrađivati na način kojim se obezbeđuje odgovarajuća sigurnost ličnih podataka, uključujući zaštitu od neovlašćene ili nezakonite obrade, od slučajnog gubitka, uništenja ili oštećenja.

Član 6. Opšte uredbe propisuje neophodne uslove da bi obrada bila zakonita. Na prvom mestu, ovaj uslov je ispunjen ukoliko je lice dalo saglasnost za obradu svojih ličnih podataka u jednu ili više posebnih svrha. Dalje, ukoliko je obrada nužna za realizaciju ugovora u kojem je to lice stranka ili da bi se preduzele radnje na zahtev lica u postupku zaključenja ugovora. Obrada je dozvoljena ukoliko je nužna radi realizacije obaveza rukovaoca, ili ako je nužna da bi se zaštitili značajni interesi tog ili drugog fizičkog lica. Kada su deca u pitanju, Opšta uredba propisuje da saglasnost za obradu svojih ličnih podataka može dati lice koje ima najmanje 16 godina, dok za lica mlađa od 16 godina saglasnost može da da lice koje vrši roditeljsko pravo.³⁷ U praksi to znači jako puno administrativnog posla

---

35 Ekstrateritorijalnost Opšte uredbe uspostavljena je članom 3.

36 Član 5. Opšte uredbe.

37 Član 8. Opšte uredbe.

budući da su video-igre dostigle danas globalnu popularnost, a korisnici ovih servisa često su lica mlađa od 16 godina, te će rukovaoci morati da pribave odgovarajuću saglasnost od njihovih roditelja, odnosno staralaca. Generalnom normom je zabranjena obrada ličnih podataka kojima se otkrivaju rasno ili etničko poreklo, politička, verska ili filozofska uverenja ili članstvo u sindikatu, podataka koji se odnose na zdravlje, seksualnu orijentaciju pojedinca i dr. Uz ispunjenje određenih propisanih uslova, obrada ovih podataka je dozvoljena.³⁸

Opštom uredbom su precizirani uslovi za obradu, saglasnost nosioca podataka je bitan preduslov za obradu (član 32), a samo izuzetno nije neophodna. Rukovaoci moraju da budu spremni da pruže dokaz da imaju saglasnost za obradu podataka koje poseduju (član 43). Lice čiji su podaci u pitanju ima pravo da povuče svoj pristanak u bilo kom trenutku, a data saglasnost je ograničena na određenu svrhu za koju je data. Pored toga, nakon što se ispuni svrha obrade, predmetna obrada i čuvanje tih ličnih podataka treba da prestanu. Isto tako, lica čiji su podaci predmet obrade imaju pravo da zahtevaju dokumentaciju o njihovoj obradi, a rukovalac je obavezan da to obezbedi. Navedenu dokumentaciju i detaljne informacije rukovalac je dužan da na jednostavnom i jasnom jeziku i u elektronskoj formi dostavi licu čiji su podaci.

Ono što je takođe značajna novina koju donosi ova uredba jeste pravo na brisanje (*right to be forgotten*).³⁹ Koreni ovog prava datiraju u vreme pre donošenja Uredbe i slučaja Gugl–Španija.⁴⁰ Prema Uredbi, subjekti čiji su podaci predmet obrade imaju pravo da zahtevaju brisanje sopstvenih ličnih podataka ako se ispune određeni uslovi. Ta lica mogu da zahtevaju brisanje ličnih podataka ako ne žele da dozvole da ih rukovalac više koristi. Rukovaoci bi morali da budu u stanju da sprovedu brisanje bez odlaganja i da obezbede dokumentovani dokaz da su predmetni lični podaci uklonjeni. Ovo omogućava nosiocima ličnih podataka da odluče o tome da li će se i do kog momenta lični podaci koristiti. Pravo na brisanje bi se moglo razdvojiti na tri kategorije: najpre, pravo da se izvrši brisanje informacije nakon određenog perioda, zatim, pravo da određeno lice može da ima čistu prošlost i, na kraju, pravo da podaci o određenom licu budu povezani sa aktuelnim informacijama, te da se ukloni povezanost sa podacima koji su zastareli.⁴¹ Pored toga što subjekt

---

38 Član 9. Opšte uredbe.

39 Član 17. Opšte uredbe.

40 Keller, D., 2016.

41 Rustad, M., Kulevska, S., 2015, Reconceptualizing the Right to Be Forgotten to Enable Transatlantic Data Flow, *Harvard Journal of Law & Technology*, vol. 28, no. 2, pp. 351–417.

može da zahteva brisanje podataka, on ima pravo da traži i ispravku podataka o sebi ukoliko su oni netačni.

5. ZAKLJUČAK

Glavni cilj Uredbe je da se obezbedi zaštita osnovnih prava privatnosti nosioca podataka, tj. da se osigura bezbednost i poverljivost ličnih podataka, pravilan sistem obaveštavanja, izbor, pravo na pristup, ispravljanje i brisanje podataka itd. Pored toga, cilj je i da se unaprede propisi o zaštiti podataka o ličnosti tako da odražavaju i drže korak sa tehnologijom. S obzirom na to da države-članice imaju na nacionalnom nivou, svojim propisima, uređeno ovo pitanje na donekle različite načine, bilo je potrebno izvršiti određeno unificiranje.

Pored navedenog u ovom tekstu, Uredba donosi i druge velike promene kojih rukovaoci moraju da budu svesni. U pitanju su novine koje će uticati na organizacije koje se pripremaju za primenu 2018. godine. Neke od njih nisu posebno obrađene u ovom radu, kao što su uspostavljanje sistema za notifikacije o povredi poverljivosti ličnih podataka,⁴² obavezno imenovanje službenika za zaštitu ličnih podataka,⁴³ procena rizika od povrede poverljivosti ovih podataka, drastično povećani iznosi zaprečenih kazni i dr. Saglasno Uredbi, čuvanje ličnih podataka obuhvata i privatnost i bezbednost. Ovo drugo podrazumeva preduzimanje odgovarajućih mera kako prikupljeni lični podaci ne bi postali dostupni neovlašćenim licima.

Da bi bili u mogućnosti da ispune zahteve Uredbe, subjekti koji prikupljaju i čuvaju lične podatke treba blagovremeno da počnu da se pripremaju za njenu primenu. Pojedini zahtevi koje postavlja Uredba su relativno jednostavni, dok drugi, kao što je uspostavljanje sistema za primenu prava na brisanje, mogu da budu složeni za uvođenje. Isto tako, snažna pretenzija Uredbe na primenu i van granica EU je nešto što će biti zanimljivo videti na koji način će biti rešeno u praksi i kako će struka odgovoriti na ovo pitanje. Polazna tačka ovim subjektima treba da bude analiza podataka koje poseduju, kao i nivo bezbednosti sistema u okviru kojih čuvaju te podatke. Imajući u vidu da domaće zakonodavstvo teži usklađivanju sa zakonodavstvom EU, može se očekivati da će usklađivanje sa ovde razmatranom Uredbom doći pre ili kasnije na dnevni red. Pored toga, domaća praksa i teorija treba da budu u toku sa ovim dalekosežnim i značajnim propisom i tako spremno dočekaju usklađivanje.

---

42 Član 33. Opšte uredbe.

43 Član 37. Opšte uredbe.

LITERATURA

1. Dimitrijević, V., Popović, D., Papić, T., Petrović, V., 2007, *Međunarodno pravo ljudskih prava*, Beograd.
2. Gajin, S., 2012, *Ljudska prava, pravno-sistemska okvir*, Beograd, Pravni fakultet Univerziteta Union.
3. Greenleaf, G., International data privacy agreements after GDPR and Schrems, Privacy Laws & Business International Report, (<https://ssrn.com/abstract=2764864>).
4. Keller, D., The Right Tools: Europe's Intermediary Liability Laws and 2016 General Data Protection Regulation, (<https://ssrn.com/abstract=2914684>).
5. Milosavljević, B., Popović, D., 2015, *Ustavno pravo*, Beograd.
6. Analiza NTIA-e „Lack of Trust in Internet Privacy and Security May Deter Economic and Other Online Activities”.
7. Popesku, D., 2016, *Zaštita prava privatnosti i njegove sfere*, *Strani pravni život*.
8. Prlja, D., Reljanović, M., 2014, *Pravna informatika*, Beograd.
9. Rustad, M., Kulevska, S., 2015, Reconceptualizing the Right to Be Forgotten to Enable Transatlantic Data Flow, *Harvard Journal of Law & Technology*, 2015, vol. 28, no. 2.
10. Stanković, O., Vodinelić, V. V., 1996, *Uvod o građansko pravo*, Beograd, Nomos.
11. Stepanović, I., 2015, Preventing Terrorism Or Eliminating Privacy? Rethinking Mass Surveillance After Snowden Revelations, *Strani pravni život*.
12. Simonović, I., Lazić, M., 2014, Građanskopravna zaštita prava ličnosti, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, 68.
13. Vodinelić, V. V., 2012, *Građansko pravo*, Beograd, Pravni fakultet Univerziteta Union, Službeni glasnik.
14. Voss, G., Looking at European Union Data Protection Law Reform Through a Different Prism: the Proposed EU General Data Protection Regulation Two Years Later, *Journal of Internet Law*, vol. 17, no. 9.

PRAVNI IZVORI

1. Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data.
2. The General Data Protection Regulation (GDPR) (Regulation (EU) 2016/679), 27. april 2016.
3. International Covenant on Civil and Political Rights (UN dok.), 2200A (XXI).
4. Ustav Republike Srbije, *Sl. glasnik RS*, br. 98/06.
5. Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, UN, 10. decembar 1948.

6. Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, *Sl. glasnik RS*, br. 97/08, 104/09 – dr. zakon, 68/12 – odluka US i 107/2012.
7. Zakon obligacionim odnosima, *Sl. list SFRJ*, br. 29/78, 39/85, 45/89 – odluka USJ i 57/89, *Sl. list SRJ*, br. 31/93 i *Sl. list SCG*, br. 1/03 – Ustavna povelja.

PERSONAL DATA PROTECTION WITH AN OVERVIEW TO THE NEW EUROPEAN UNION'S LEGISLATION IN THIS FIELD

Dejan Đukić

SUMMARY

Within numerous affairs and violations of personal data of many global users, question of personal data protection becomes increasingly attractive. Given that, we took analysis of current issues within that matter. At the beginning of this paper, we give some basic assumptions regarding those rights, then we give analysis of protection mechanisms and an overview of the new European regulation. The General Data Protection Regulation (GDPR) brings many improvements in this area. Since the reach of this Regulation is wide above ambitions of this paper, we decided to keep this analysis on issues that occupy attention of the professionals and subjects who have a set of strict obligations within this Regulation. The right to be forgotten is for sure one of the most remarkable questions which brings more efficiency in the protection of personal data, but on the other hand, it threatens to change the Internet as we know it.

Key words: Personal data protection, privacy, Right to be forgotten, The General Data Protection Regulation (GDPR), European Union.

Dostavljeno Redakciji: 20. aprila 2017. god.

Prihvaćeno za objavljivanje: 20. juna 2017. god.